

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра адміністративного права та процесу факультету №1

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

із навчальної дисципліни «**Адміністративне право**»

обов'язкових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

галузь знань 26 Цивільна безпека
спеціальність 262 Правоохоронна діяльність

Харків - 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 1
Протокол від 16.08.2023 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією з юридичних дисциплін
Науково-методичної ради ХНУВС
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри адміністративного права та процесу факультету
№1 (протокол від 09.08.2023 № 17)

Розробники:

1. Завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор Салманова О.Ю.
2. Доцент кафедри, к.ю.н., доцент Казанчук І.Д.

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор Собакарь А.О.
2. Професор кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування факультету № 3, доктор юридичних наук, професор Пчелін В.Б.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема № 1. Адміністративне право як галузь права	10	2	2	0	0	4	Екзамен
Тема № 2. Загальні засади публічного управління	10	2	2	0	0	4	
Тема № 3. Механізм адміністративно-правового регулювання	10	2	2	0	0	4	
Тема № 4. Публічна адміністрація в системі суб'єктів адміністративного права	10	2	2	0	0	4	
Тема № 5. Загальні засади публічної служби	10	2	2	0	0	4	
Тема № 6. Адміністративно-правовий статус публічних службовців	12	2	2	0	0	4	
Тема № 7. Приватні особи як суб'єкти адміністративного права	8	2	2	0	0	4	
Тема № 8. Функції та форми публічного управління	10	2	2	0	0	4	
Тема № 9. Методи публічного управління	10	2	2	0	0	4	
Тема № 10. Загальні засади адміністративної відповідальності	10	2	0	2	0	4	
Тема № 11. Адміністративні стягнення та загальні правила їх накладення.	10	2	0	2	0	4	
Тема № 12. Загальна характеристика провадження в справах про адміністративні правопорушення	10	2	0	2	0	4	
Тема № 13. Загальні засади адміністративних процедур	10	2	2	0	0	4	
Тема № 14. Контроль в публічному управлінні	10	2	2	0	0	4	
Тема № 15. Загальна характеристика Особливого адміністративного права	10	2	2	0	0	4	
Всього за семестр:	120	30	24	6	0	60	
Всього за рік:	120	30	24	6	0	60	

2. Методичні вказівки до семінарських та практичних занять

ТЕМА № 1. «АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПРАВА»

Семінарське заняття: «Адміністративне право як галузь права»

Навчальна мета заняття: сформулювати визначення поняття адміністративного права, з'ясувати види відносин, що складають його предмет у сучасних умовах; засвоїти поняття «метод адміністративно-правового регулювання», встановити поняття та основні елементи системи адміністративного права, дайте поняття та характеристику видів принципів адміністративного права.

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Виникнення і розвиток адміністративного права. Поняття та предмет адміністративного права.
2. Методи правового регулювання адміністративного права.
3. Система адміністративного права.
4. Принципи адміністративного права.

Методичні вказівки:

Для засвоєння матеріалу теми:

1. Дайте розгорнуті відповіді на наступні питання:

- що таке «камералістика»?;
- які історичні етапи формування та розвитку адміністративного права?
- сформулюйте визначення сучасного адміністративного права.

2. Надайте відповіді на додаткові запитання:

- яке місце займає адміністративне право в системі національного права;
- які основні інститути адміністративного права ви знаєте;
- в чому полягає мета адміністративно-правового регулювання;
- яке коло суспільних відносин регулюються нормами адміністративного права.

3. Визначте співвідношення понять: публічне управління, державне управління, виконавча влада та адміністративне право.

4. Виконайте письмове завдання:

Складіть таблицю співвідношення важливих ознак адміністративного права та цивільного права:

		Адміністративне право	Цивільне право
1.	Предмет регулювання		
2.	Метод регулювання		
3.	Суб'єкти права		
4.	Принципи права		
5.	Джерело права		

6.	Основні інститути галузі		
----	--------------------------	--	--

5. підготуйте цільові виступи за темами:

1. Виникнення засад адміністративного права: від камералістики і поліцейського права до адміністративного права.
2. Запровадження нових підгалузей, інститутів адміністративного права.

Література: [1; 2;3, С. 17-43; 4, С. 9-70; 7, С. 11-42; 8, С. 8-36; 13-15].

ТЕМА № 2. «ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ»

Семінарське заняття: «Загальні засади публічного управління».

Навчальна мета заняття: сформулювати визначення поняття «управління», «публічне управління», «публічний інтерес», «публічне майно»; дайте поняття та характеристику принципів публічного управління.

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Управління як соціальне явище: поняття та види.
2. Поняття та основні риси публічного управління, його місце у системі форм реалізації державної влади.
3. Поняття і система принципів публічного управління.

Методичні вказівки:

Для засвоєння матеріалу теми:

1. Надайте відповіді на додаткові запитання:

- на які види поділяється управління;
- яке значення має публічне управління в соціальному управлінні;
- в чому полягає мета соціального управління;
- як співвідносяться поняття «публічне управління» і «публічне адміністрування»;
- які ознаки властиві публічному управлінню;
- на яких принципах ґрунтується публічне управління;

2. Сформулюйте визначення поняття: «управління», «соціальне управління», «технічне (технологічне) управління», «біологічне управління», «публічне управління», «суб'єкт управління», «об'єкт управління».

3. Визначте співвідношення понять: публічне управління, державне управління, виконавча влада та адміністративне право.

4. Підготуйте цільові виступи за темами:

3. Поняття, мета та види управління.
4. Сутність та об'єктивні умови і фактори, що визначають зміст публічного управління.

Література: [1; 2;3, С. 17-43; 4, С. 9-70; 7, С. 11-42; 8, С. 8-36; 13-15].

ТЕМА № 3. «МЕХАНІЗМ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ».

Семінарське заняття: «Механізм адміністративно-правового регулювання».

Навчальна мета заняття: визначити поняття адміністративно-правових норм, адміністративно-правових відносин, їх класифікації; поняття та систему джерел адміністративного права; поняття та види систематизації адміністративного права.

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Адміністративно-правові норми та відносини.
2. Поняття і види джерел адміністративного права.
3. Систематизація адміністративного права, її види та особливості.

Методичні вказівки:

1. Дайте визначення поняттям: адміністративно-правова норма; адміністративно-правові відносини; джерело адміністративного права; систематизація адміністративного права.

2. Сформулюйте відповіді на додаткові запитання:

- що складає зміст адміністративно-правових норм?
- як діють адміністративно-правові норми (в часі, в просторі, за колом осіб)?
- із яких структурних елементів складаються адміністративно-правові відносини?
- на яких підставах виникають адміністративно-правові відносини?
- хто є суб'єктами адміністративно-правових відносин?
- в чому полягають особливості джерел адміністративного права?

3. Визначте особливості кодифікації адміністративного права. Та які види кодифікації існують?

4. Виконайте письмове завдання:

1. Проаналізуйте структуру ст. 173 КпАП України. Дайте характеристику (за видами) адміністративно-правової норми, закріпленої зазначеною статтею.

2. Визначте, які з наведених нормативних актів є джерелами адміністративного права: Кримінальний кодекс України; Закон України «Про Національну поліцію»; Закон України «Про вибори Президента України»; Митний кодекс України; Положення про Міністерство юстиції України; Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»; Цивільний процесуальний кодекс; Закон України «Про державну службу»; Кодекс законів про працю.

3. Визначте та запишіть у зошит статті Конституції України, якими регулюються адміністративно-правові відносини.

4. Накресліть схеми: класифікація адміністративно-правових норм, класифікація адміністративно-правових відносин.

5. Підготуйте цільові виступи за темами:

1. Конституційне регулювання адміністративно-правових відносин.
2. Законодавчі акти в системі джерел адміністративного права.

Література: [1; 2; 3, С. 19-74; 4, С. 72-122; 7, С. 18-44; 8, С. 15-44; 13-15;46].

ТЕМА № 4. «ПУБЛІЧНА АДМІНІСТРАЦІЯ У СИСТЕМІ СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА»

Семінарське заняття: «Публічна адміністрація у системі суб'єктів адміністративного права»

Навчальна мета заняття: визначити систему суб'єктів адміністративного права, поняття публічної адміністрації, поняття та особливості органу виконавчої влади, їх систему та види; розглянути питання діяльності центральних органів виконавчої влади; визначити поняття та особливості місцевих органів виконавчої влади; організаційну структуру та штати органів виконавчої влади; отримати теоретичні знання та практичні навички щодо визначення правового статусу органів місцевого самоврядування в системі органів публічної адміністрації; визначити сфери діяльності цих суб'єктів та їхню взаємодію з місцевими органами виконавчої влади; визначити поняття та статус територіальних громад, їхні види, функції та повноваження;.

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Система суб'єктів адміністративного права. Поняття та види органів публічної адміністрації.
2. Поняття та особливості органу виконавчої влади, їх система .
3. Організаційна структура і штат органів виконавчої влади.
4. Центральні органи виконавчої влади.
5. Місцеві органи виконавчої влади.

Методичні вказівки:

1. Дайте визначення поняттям: орган виконавчої влади; структура органу виконавчої влади; штати органу виконавчої влади; функції виконавчої влади держави, орган публічного адміністрування; орган публічного управління, надайте їх детальну характеристику.

Визначте основні функції органів виконавчої влади в Україні.

2. Керуючись Конституцією України та іншими законодавчими правовими актами України, визначте систему органів виконавчої влади.

Надайте розгорнутий аналіз суб'єктів публічної адміністрації, класифікуйте їх.

Визначте види органів виконавчої влади, сферу їх діяльності та компетенцію як суб'єкта публічної адміністрації.

Надайте характеристику органам виконавчої влади та суб'єктам, що наділені владними делегованими повноваженнями.

3. Назвіть основні типи структури та штатів органів виконавчої влади.

4. Базуючись на Конституції України та інших нормативних актах, визначте:

- порядок формування, склад та компетенцію Кабінету Міністрів України;
- поняття міністерства, систему та загальні функції міністерств України;
- поняття служби, агентства, інспекції та їх відмінність від міністерства;
- порядок формування та склад міністерств України;
- завдання інших центральних органів виконавчої влади, їх повноваження;
- у чому полягає зміст діяльності центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом?;
- перелік державних органів зі спеціальним статусом.

5. Керуючись відповідними статтями Закону України «Про місцеві державні адміністрації» визначте: основні завдання і функції місцевих державних адміністрацій; якою є система місцевих органів виконавчої влади, їх організаційна структура і штат.

Дайте детальну характеристику принципів діяльності місцевих державних адміністрацій.

6. Визначте: повноваження військово-цивільних адміністрацій, порядок їх утворення й функціонування в системі органів публічної адміністрації.

7. Проаналізуйте положення Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», інших нормативно-правових актів та визначте принципи місцевого самоврядування в Україні, їх характеристика.

Визначте етапи розвитку місцевого самоврядування в Україні.

Що таке місцевого самоврядування, його сутність та значення?

Проаналізувати положення Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про службу в органах місцевого самоврядування». інших нормативно-правових актів та визначити систему та функції місцевого самоврядування в Україні, а також надати відповіді на наступні питання:

Дайте визначення поняття «територіальна громада», її завдання та повноваження. Якою є внутрішня побудова системи органів місцевого самоврядування в Україні?

Назвіть особливості системи місцевого самоврядування в Україні.

Визначте функції місцевого самоврядування в Україні, надайте їх характеристику.

8. Охарактеризуйте напрямки взаємодії органів місцевого самоврядування з місцевими органами виконавчої влади.

9. Виконайте письмові завдання:

- зобразіть схематично структуру ГУНП в області;
- накресліть у зошиті для семінарських занять систему органів виконавчої влади в Україні;

10. Підготуйте цільові виступи за темами:

1. Принципи, функції та система органів публічної влади в Україні
2. Система органів виконавчої влади та основні засади її структурної побудови.
3. Кабінет Міністрів в системі органів виконавчої влади.
4. Правовий статус інших центральних органів виконавчої влади в Україні.
5. Міністерства та відомства як центральні органи виконавчої влади.
6. Сучасний стан та основні шляхи оптимізації системи органів публічного адміністрування в Україні.
7. Суб'єкти публічного адміністрування, їх характеристика та повноваження.
8. Організаційно-правові засади діяльності місцевих державних адміністрацій в системі органів публічного адміністрування.
9. Повноваження місцевих державних адміністрацій в Україні.
10. Особливості повноважень військово-цивільних адміністрацій в Україні.
11. Місцеве самоврядування в системі публічного адміністрування: сучасний стан та тенденції розвитку.
12. Форми взаємодії органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування.

Література: [1; 3, С. 84-168; 4, С. 125-200; 5; 7; 8, С. 74-148; 15-17; 21; 22; 26; 28; 47; 50; 53-54; 67; 72; 90-91].

ТЕМА № 5. «ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ»

Семінарське заняття: «Загальна характеристика публічної служби»

Навчальна мета заняття: забезпечити чітке розуміння курсантами поняття та ознак публічної служби; сформулювати особливості та внутрішню структуру відносин публічної служби; визначити види публічної служби поняття; з'ясувати співвідношення понять «публічна служба», «державна служба», «служба в органах місцевого самоврядування»; орієнтуватись у правовому регулюванні публічної служби; визначити основні принципи публічної служби.

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття, види та система правового регулювання публічної служби.
2. Загальна характеристика державної служби.
3. Принципи публічної служби.
4. Служба в органах місцевого самоврядування.

Методичні вказівки:

Для засвоєння матеріалу теми:

1. **Дайте визначення поняттям:** публічна служба, цивільна (недержавна) служба, державна служба, служба в органах місцевого самоврядування.
2. Назвіть основні ознаки публічної служби та державної служби. Зробіть порівняльний аналіз визначень «публічної служби» та «державної служби».
3. Визначте основні функції публічної служби.
4. Визначте види публічної служби.
5. Визначте поняття принципів публічної служби та дайте їх детальну характеристику.
6. Проаналізуйте підстави виникнення державно-службових відносин та організаційно-правові способи заміщення посад.
7. Визначте підстави та порядок виникнення, зміни і припинення відносин публічної служби.
8. Визначте особливості служби в органах місцевого самоврядування.
9. **Підготуйте цільові виступи за темами:**
  1. Основні види публічної служби в Україні.
  2. Правове регулювання публічної служби в Україні.
  3. Правове регулювання проходження служби в органах та підрозділах Національної поліції України.
  4. Види публічної служби.
  5. Історико-правові засади становлення та розвитку інституту публічної служби.
  6. Загальні та спеціальні принципи публічної служби.

Література: [1; 3, С. 119-189; 4; 5, С. 359-465; 6, С. 200-267; 7; 9, С. 87-123; 10; 17-19; 23; 24; 28; 38; 41; 44; 49; 52; 58; 66].

ТЕМА № 6. «АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ»

Семінарське заняття: «Правовий статус публічних службовців».

Навчальна мета заняття: сформувати у курсантів розуміння поняття, сутності та змісту правового статусу публічних службовців; визначити види публічних службовців; розмежувати етапи проходження державної служби; визначити та засвоїти порядок вступу на державну службу, проходження та припинення державної служби; вимоги, які ставляться до кандидатів на службу в органи Національної поліції України та з'ясувати особливості проходження служби в органах Національної поліції.

Кількість годин – 2 год.

Начальні питання:

1. Поняття посади і публічних службовців. Види публічних службовців.
2. Обов'язки і права публічних службовців

3. Проходження публічної служби. Стимулювання праці та відповідальність публічних службовців.

Методичні вказівки:

Для засвоєння матеріалу теми:

1. Дайте визначення поняттям: публічний службовець, державний службовець, посада державної служби, адміністративно-правовий статус, компетенція, повноваження.

2. Дайте класифікацію державних службовців.

3. Спираючись на відповідні статті Закону України «Про державну службу», визначте категорії посад державної служби.

4. Дайте характеристику видів публічних службовців.

5. Визначте основні права та обов'язки державних службовців.

6. Яким є порядок проведення конкурсу на зайняття вакантної посади державної служби?

7. Спираючись на норми Закону України «Про державну службу», визначте підстави припинення державної служби.

8. Сформулюйте поняття: «стимулювання праці публічних службовців праці як спосіб підвищення ефективності», «соціальний захист», «правовий захист».

9. Визначте підстави та види юридичної відповідальності публічних службовців.

10. У чому полягають особливості матеріальної відповідальності публічних службовців? Розмежуйте види матеріальної відповідальності публічних службовців.

11. Визначте особливості дисциплінарної відповідальності поліцейських. Визначте види дисциплінарних стягнень.

12. Визначте структуру та зміст правового статусу публічного службовця.

13. Сформулюйте умови, підстави та порядок набуття правового статусу публічного службовця.

14. Визначте вимоги щодо граничного віку перебування на державній службі та на посадах в органах місцевого самоврядування.

15. Визначте поняття та значення службової етики.

16. Спираючись на норми Закону України «Про Національну поліцію», проаналізуйте етапи та особливості проходження служби в органах поліції.

17. Визначте обмеження, які законодавством України встановлено для осіб, що бажають вступити на службу в органи Національної поліції.

18. Дайте мотивоване рішення наступної ситуації:

Задача 1. Проаналізуйте наведену ситуацію: Лікар-терапевт районної поліклініки за певну плату видавав необґрунтовані листки тимчасової непрацездатності, про що начальнику поліції надійшла заява. Товариш лікаря, студент-юрист, пояснив йому, що він не підлягає кримінальній відповідальності за отримання неправомірної вигоди, тому що не є посадовою особою. *Яка Ваша думка з цього приводу?*

19. Підготуйте цільові виступи за темами:

1. Види юридичної відповідальності державних службовців.
2. Підстави та порядок притягнення державних службовців до дисциплінарної відповідальності.
3. Особливості дисциплінарної відповідальності поліцейських.
4. Особливості проходження служби в органах Національної поліції.

Література: [1; 3, С. 119-189; 4; 5, С. 359-465; 6, С. 200-267; 7; 9, С. 87-123; 10; 17-19; 23; 24; 28; 38; 41; 44; 49; 52; 58; 66].

ТЕМА № 7. «ПРИВАТНІ ОСОБИ ЯК СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА»

Семінарське заняття: «Приватні особи як суб'єкти адміністративного права».

Навчальна мета заняття: сформулювати у курсантів розуміння категорії «приватні особи»; визначити особливості правового статусу громадян України, іноземців та осіб без громадянства.

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття та види приватних осіб як суб'єктів адміністративного права. Адміністративно-правовий статус фізичних осіб
2. Види й адміністративно-правовий статус громадських об'єднань.

Методичні вказівки:

Для засвоєння матеріалу теми:

1. Сформулюйте визначення понять: «приватні особи», «фізична особа», «юридична особа», «правовий статус», «адміністративна правосуб'єктність», «адміністративна правоздатність», «дієздатність», «адміністративна деліктоздатність», «громадянство», «громадянин України», «іноземець», «особа без громадянства».

2. Визначте види приватних осіб.

3. Визначте зміст адміністративно-правового статусу приватної особи.

4. Надайте відповіді на додаткові запитання:

- хто відноситься до фізичних осіб?;
- яке значення має правовий статус фізичної особи в адміністративному праві?;
- що означає «негативний статус фізичної особи?»;
- що означає «позитивний статус особи?»;
- які складові визначають адміністративну правосуб'єктність?;
- З якого віку настає адміністративна деліктоздатність?

5. Визначте передумовами виникнення адміністративно-правового статусу громадян України.

1. Визначте суб'єктивні публічні права і свободи громадянина, які реалізуються ним у сфері публічного управління.

2. Визначте суб'єктивні обов'язки громадян у сфері публічного управління.

6. Сформулюйте поняття: «права людини», «свобода», «права та свободи людини і громадянина в Україні», «обмеження».

7. Надайте відповіді на додаткові запитання:

- згідно Конституції України які конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені?;

- визначте форми гарантування прав, свобод і законних інтересів фізичних осіб;

- перерахуйте політичні права людини і громадянина;

- визначте права людини і громадянина, які гарантують захист від несумлінності з боку державних органів, їх посадових та службових осіб.

8. Визначте обсяг та межі тимчасового обмеження прав і свобод громадян під час дії правового режиму воєнного стану.

9. Визначте особливості адміністративно-правового статусу іноземців та осіб без громадянства, спираючись на норми відповідних законодавчих правових актів України.

Які обмеження встановлені в Україні щодо прав і свобод іноземців та осіб без громадянства?

10. Сформулюйте поняття: «громадське об'єднання», «громадська організація», «громадська спілка», «політична партія», «релігійна організація», «благодійна організація», «професійна спілка», «громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону», «спортивна федерація».

11. Визначте види громадських об'єднань та їх правовий статус.

12. Надайте відповіді на додаткові запитання:

– визначте форми участі громадян в охороні громадського порядку відповідно до норм Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» від 22 червня 2000 р. № 1835-III;

– дайте перелік документів, які подаються для реєстрації громадської організації;

– спираючись на відповідні статті Закону «Про громадські об'єднання», визначте права та обов'язки громадських об'єднань;

– назвіть підстави й порядок припинення діяльності громадських об'єднань.

13. Підготуйте цільові виступи за темами:

1. Поняття, види та мета утворення громадських об'єднань.

2. Особливості організації та діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону.

Література: [1; 2, С. 69-88; 3-4; 5, С. 123-163; 6, С. 201-341; 7; 9-10; 39; 54; 68; 70-72; 76; 90].

ТЕМА № 8. «ФУНКЦІЇ ТА ФОРМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ».

Семінарське заняття: «Функції та форми публічного управління».

Навчальна мета заняття: визначити поняття та види форм публічного управління; сутність та особливості правових актів, їх види; вимоги, що ставляться до правових актів; визначити сутність та особливості адміністративних актів, їх види

Кількість годин - 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття та види функцій та форм публічного управління.
2. Поняття та види форм публічного управління.
3. Правові акти публічного управління: види, класифікація та вимоги, що ставляться до них.
4. Адміністративний договір, поняття та сутність.
5. Фактичні дії як інструмент публічного адміністрування.
6. Адміністративний розсуд у публічному управлінні: поняття, сутність і види.

Методичні вказівки:

1. Засвійте поняття: функція публічного управління, форма публічного управління, правовий акт публічного управління, адміністративний акт.

2. Визначте функції публічного управління, у чому їх значення.

3. Визначте, керуючись Конституцією України, які акти видають органи виконавчої влади? Які органи правомочні зупиняти їх дію або скасовувати?

4. Надайте класифікацію правових актів публічного адміністрування. Визначте види актів публічного адміністрування.

5. Надайте відповіді на додаткові запитання:

- наведіть ознаки та особливості інструментів публічної адміністрації;
- визначте відмінності між правовими і організаційними формами публічного управління;
- визначте зміст та ознаки правових актів публічного адміністрування;
- які існують наукові погляди щодо визначення природи актів публічного управління.

6. Назвіть ознаки та зміст адміністративного акта як основної правової форми публічного адміністрування.

Назвіть вимоги, які ставляться до актів публічного адміністрування.

Визначте суб'єктів прийняття актів публічного адміністрування.

7. Спираючись на норми відповідних законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів України, визначте, які акти видають:

- Кабінет Міністрів України;
- міністерства;
- державні служби;
- місцеві державні адміністрації, їх управління та відділи;

– керівники державних підприємств, установ та організацій.

8. Якою є процедура прийняття та ухвалення нормативних актів суб'єктів публічної адміністрації?

Реєстрація та офіційне оприлюднення нормативно-правового акту суб'єкта публічного адміністрування, порядок набрання чинності.

Які нормативні акти суб'єктів публічної адміністрації вважаються дефектними (нікчемні й оспорювані)?

Назвіть класифікації адміністративних актів суб'єкта публічного адміністрування.

Якою є процедура ухвалення адміністративних актів? Яким є порядок скасування адміністративних актів?

9. Визначте поняття та ознаки адміністративного договору як інструменту публічного адміністрування.

1. Надати характеристику його видів адміністративних договорів.

2. Назвіть умови чинності адміністративних договорів.

3. Визначте підстави укладання адміністративних договорів.

4. Які вимоги ставляться до адміністративного договору суб'єкта публічного адміністрування?

5. Приведіть приклади недійсних адміністративних договорів.

6. У яких випадках адміністративний договір вважається нікчемним?

10. Надайте відповіді на додаткові питання:

– як співвідносяться правотворча і правозастосовна форми публічного управління;

– у якому порядку розробляються і приймаються акти публічного управління;

– який порядок встановлено для набрання різними актами публічного управління чинності;

– що розуміється під презумпцією законності акта публічного управління?

11. Охарактеризуйте основні види фактичних дій як інструментів публічного адміністрування: інформування населення, проведення перевірки, здійснення моніторингу, надання довідок, виплата грошових коштів, адміністрування реєстрів. Визначте сфери застосування суб'єктами публічної адміністрації фактичних дій.

12. Визначте поняття, ознаки та характеристику адміністративного розсуду у публічному адмініструванні.

Які існують види адміністративного розсуду у публічному адмініструванні? Дайте визначення поняття «дискреційне повноваження». Визначте випадки здійснення органом публічного адміністрування дискреційних повноважень.

13. Підготуйте цільові виступи за темами:

1. Порядок розробки, прийняття, набрання чинності та дії актів публічного управління.

2. Особливості актів публічного управління.

3. Адміністративний акт як пріоритетна форма публічного адміністрування.

4. Адміністративний розсуд у публічному адмініструванні: сутність і види.

5. Демократичне суспільство та правова держава як обов'язкові умови електронної демократії.

6. Особливості розвитку та впровадження електронного врядування в публічному управлінні в Україні.

Література: [1; 2; 3, С. 203-260; 4, С. 394-381; 5-8; 9; 13; 19; 33; 49].

ТЕМА № 9. «МЕТОДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ».

Семінарське заняття: «Методи публічного управління».

Навчальна мета заняття: визначити поняття та ознаки методу публічного управління; окреслити критерії поділу методів публічного управління на види, та їх співвідношення; визначити поняття, ознаки та види адміністративного примусу.

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття і система методів публічного управління.
2. Поняття, види та підстави застосування адміністративного примусу.
3. Мета та види адміністративно-запобіжних заходів.
4. Мета та види заходів адміністративного припинення.

Методичні вказівки:

1. **Засвоюйте поняття:** метод публічного управління; субординація; координація; переконання; державний примус; адміністративний примус; превентивні поліцейські заходи; примусові поліцейські заходи.
2. **Визначте класифікацію методів публічного управління.**
3. **Окресліть правові засади застосування заходів адміністративного примусу.**
4. **Визначте поняття, основну мету застосування та перелік адміністративно-запобіжних заходів.**
5. **Сформулюйте відповіді на запитання:**
  - в чому відмінності соціологічних методів від психологічних методів в публічному управлінні?;
  - визначте види методів публічного управління залежно від ступеню впливу;
  - окресліть специфічні властивості адміністративного примусу;
  - в чому полягає основна відмінність між превентивними поліцейськими заходами та примусовими поліцейськими заходами?;
  - яку мету переслідують превентивні поліцейські заходи?;
  - чим відрізняються одне від одного: адміністративне затримання, адміністративний арешт, доставлення особи, її привід?;

– якими є підстави та порядок застосування поліцейськими перевірки документів?;

– визначте заходи щодо запобігання домашньому насильству відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»

6. Визначте поняття та мету застосування заходів адміністративного припинення. Дайте перелік заходів адміністративного припинення загального та спеціального призначення.

7. Вкажіть заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення.

8. Особливості застосування заходів адміністративного примусу в умовах воєнного стану.

9. Надайте перелік примусових поліцейських заходів та охарактеризуйте порядок їх застосування.

10. Підготуйте цільові виступи за темами:

1. Поняття та характеристика методів публічного управління.
2. Співвідношення понять: переконання та адміністративний примус в публічному управлінні.
3. Поняття, види та порядок застосування поліцейськими превентивних поліцейських заходів.
4. Заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення.

***Література:** [1; 2; 3, С. 261-288; 4, С. 343-393; 5-6; 7, С. 97-133; 18; 40; 49; 55; 61; 74; 96-104].*

ТЕМА № 10. «ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ»

Практичне заняття: «Загальні засади адміністративної відповідальності».

Навчальна мета заняття: визначити поняття, ознаки, правове регулювання адміністративної відповідальності; проаналізувати норми КУпАП щодо визначення ознак адміністративного правопорушення; сформулювати поняття: адміністративна відповідальність; адміністративне правопорушення (проступок); проаналізувати структуру та види складів; визначити обставини, що виключають адміністративну відповідальність, та випадки звільнення від адміністративної відповідальності.

Кількість годин – 2 год.

Місце проведення – аудиторія

Навчальні питання:

1. Поняття, принципи та правове регулювання адміністративної відповідальності. Обставини, що виключають адміністративну відповідальність. Випадки звільнення від адміністративної відповідальності.

2. Адміністративне правопорушення (проступок) як підстава адміністративної відповідальності.

3. Юридичний склад адміністративного правопорушення (проступку), його поняття, значення, структура.

4. Обставини, що виключають адміністративну відповідальність. Випадки звільнення від адміністративної відповідальності.

Література: [1; 2; 3, С. 261-288; 4, С. 343-393; 5-6; 7, С. 97-133; 18; 40; 49; 55; 61; 74; 96-104].

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до практичного заняття за темою «Загальні засади адміністративної відповідальності» розрахований на з'ясування курсантами основних теоретичних підходів щодо визначення поняття та правового регулювання адміністративної відповідальності; обставин, що виключають адміністративну відповідальність; поняття та сутності адміністративного проступку, його ознак та особливостей; визначення сутності складу адміністративного правопорушення, його видів.

Практичне заняття проводиться з метою набуття курсантами теоретичних знань щодо поняття адміністративної відповідальності, сутності та характеристики складів адміністративних проступків та отримання практичних навичок кваліфікації адміністративних правопорушень за статтями КУпАП.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Практичне заняття передбачає проведення квізів та вирішення кейсів, під час їх проведення можуть використовуватися ділові ігри, моделювання практичних ситуацій, бінарні заняття за участю практичних працівників Національної поліції України тощо.

1. Поняття, принципи та правове регулювання адміністративної відповідальності.

Сформулюйте поняття «юридична відповідальність», «адміністративна відповідальність» та дайте відповіді на наступні питання:

1. Вкажіть основні риси адміністративної відповідальності, за якими вона відрізняється від інших видів юридичної відповідальності.

2. Визначте підстави настання адміністративної відповідальності (нормативні, фактичні, документальні).

3. Дайте детальну характеристику принципів адміністративної відповідальності.

4. Вкажіть, якими нормативними актами регулюється інститут адміністративної відповідальності в Україні.

2. Адміністративне правопорушення (проступок) як підстава адміністративної відповідальності.

Сформулюйте поняття «адміністративне правопорушення (проступок)» та дайте відповіді на наступні питання:

1. Визначте систему законодавства України про адміністративні правопорушення, структура КУпАП.

2. Назвіть основні ознаки адміністративних проступків.
3. Сформулюйте поняття «суспільна шкідливість дії чи бездіяльності».
4. Що означає поняття «протиправність діяння»?
5. Визначте відмінності між адміністративним проступком та злочином, а також між адміністративним проступком та дисциплінарним проступком.

3. Юридичний склад адміністративного правопорушення (проступку), його поняття, значення, структура.

Сформулюйте поняття складу адміністративного проступку та дайте відповіді на наступні питання:

1. Визначте структуру складу адміністративного правопорушення.
2. Надайте характеристику об'єкта адміністративного правопорушення.
3. Сформулюйте поняття та ознаки об'єктивної сторони адміністративного правопорушення.
4. Сформулюйте поняття та ознаки суб'єктивної сторони адміністративного правопорушення.
5. Надайте характеристику суб'єкта адміністративного правопорушення. Загальний та спеціальний суб'єкт правопорушення.
6. Визначте класифікацію складів адміністративних правопорушень.
7. *Спираючись на відповідні статті КУпАП, вирішіть практичні завдання та дайте мотивовану відповідь:*

Ситуативне завдання № 1.

Дайте детальний аналіз складу правопорушення за ст. 173 КУпАП дрібне хуліганство (об'єкт, суб'єкт, об'єктивна сторона, суб'єктивна сторона). та. Чим даний вид правопорушення відрізняється від складу злочину «хуліганство».

Ситуативне завдання № 2.

Визначити склад правопорушення за ст. 44 КУпАП.

4. Обставини, що виключають адміністративну відповідальність. Випадки звільнення від адміністративної відповідальності.

Дайте мотивовані відповіді на наступні питання:

1. Визначте та розмежуйте поняття «крайня необхідність» та «необхідна оборона».
2. Назвіть умови вчинення діяння у стані «крайньої необхідності».
3. Назвіть умови вчинення діяння у стані «необхідної оборони».
4. Сформулюйте поняття «неосудність особи».
5. Назвіть випадки звільнення особи, яка вчинила адміністративне правопорушення від адміністративної відповідальності.
6. *Змодельуйте ситуацію, в якій адміністративне правопорушення буде вчинене в стані крайньої необхідності, неосудності. Виконується письмово кожним курсантом індивідуально.*
7. Визначте особливості адміністративної відповідальності деяких спеціальних суб'єктів:
  - посадових осіб;
  - неповнолітніх, віком від 16-ти до 18-ти років;
  - батьків дітей, віком від 14-ти до 16-ти років;
  - поліцейських за порушення правил дорожнього руху;

- іноземців.

8. Спираючись на відповідні статті КУпАП, вирішіть практичне завдання за представленою фабулою:

Ситуативне завдання № 1.

16-річний школяр, використовуючи нецензурні слова, кричав у парку ім. Т. Г. Шевченка м. Харкова на своїх однокласників, через що був затриманий та направлений у районний відділ поліції. Школяра зобов'язали публічно вибачитись, а його батьків притягнули до відповідальності за невиконання батьками обов'язків щодо виховання дітей. Батьки були цим обурені, оскільки їх дитину вже притягнули до відповідальності, тому вони вважали недоречним притягнення їх до адміністративної відповідальності.

Чи правильно був притягнений до відповідальності неповнолітній та за якою статтею слід кваліфікувати його дії? Чи правильні дії працівників поліції щодо батьків неповнолітнього? Кваліфікуйте дії затриманих.

Ситуативне завдання № 2.

Працівниками патрульної поліції був затриманий громадянин Д., який рухався на власному автомобілі на червоне світло світлофора на великій швидкості. Під час зупинки транспортного засобу водій - громадянин Д. знаходився в стані сп'яніння. Під час перевірки з'ясувалося, що півроку тому громадянин Д. ухилився від проходження в установленому порядку огляду на стан сп'яніння, але не був притягнутий до адміністративної відповідальності, так-як був відсутній за місцем проживання біля трьох місяців.

1. Проаналізуйте дії працівників поліції та дайте правову характеристику даній ситуації.

2. Дайте юридичний аналіз складу вказаного адміністративного проступку.

Ситуативне завдання № 3.

До чергової частини Харківського РУП № 1 о 00:40 годині надійшло повідомлення про те, що біля під'їзду будинку 23 по вул. Ювілейній м. Харкова компанія з шести дорослих людей розпиває спиртні напої, голосно розмовляють та нецензурно лаються. При цьому у компанії присутній неповнолітній громадянин В., якому не виповнилося 15 років. На вимогу поліцейських патрульної поліції, які приїхали за викликом, припинити неправомірні дії, компанія молодиків не відреагувала. Як наслідок, поліцейські склали відносно кожного члена компанії протокол про адміністративне правопорушення.

1. Дайте правову характеристику даній ситуації.

2. Чи буде неповнолітній громадянин В. притягнутий до адміністративної відповідальності?

Ситуативне завдання №4.

За вчинення правопорушення за ст. 178 КУпАП «Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв узаборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді» було виявлено 3-х осіб: 1-а особа – віком 15 років, 2-а особа - віком 17 років, 3-я особа віком 35 років.

1. Дати характеристику особливостям об'єктивної сторони даного правопорушення.

2. Чи поширюється компетенція Національної поліції на таке правопорушення?

3. Визначити строки та порядок притягнення кожної особи до адміністративної відповідальності.

5. Підготуйте доповіді за темами:

1. Історія розвитку законодавства про адміністративну відповідальність. Правове регулювання адміністративної відповідальності у сучасний період.

2. Особливості притягнення до адміністративної відповідальності осіб, на яких розповсюджується дія дисциплінарних статутів та положень про дисципліну.

3. Особливості притягнення до адміністративної відповідальності неповнолітніх.

4. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо прийняття рішень, за порушення яких передбачається адміністративна відповідальність.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

На практичному занятті було розглянуто сутність та ознаки адміністративного правопорушення; визначено види складів адміністративних правопорушень; набуто навички кваліфікації діяння за статтями Кодексу України про адміністративні правопорушення; змодельована практична ситуація за запропонованими кейсами, досліджено особливості кваліфікації дії особи у стані «крайньої необхідності» та «необхідної оборони», розмежовано ці стани; визначено випадки звільнення особи від адміністративної відповідальності.

ТЕМА № 11. «АДМІНІСТРАТИВНІ СТЯГНЕННЯ ТА ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ЇХ НАКЛАДЕННЯ».

Практичне заняття: «Адміністративні стягнення та загальні правила їх накладення».

Навчальна мета заняття: проаналізувати норми КУпАП щодо визначення видів адміністративних стягнень та з'ясування їх сутності; визначити загальні правила накладення адміністративних стягнень; визначити строки накладення адміністративних стягнень.

Кількість годин – 2 год.

Місце проведення – аудиторія

Навчальні питання:

1. Поняття та види адміністративних стягнень.
2. Загальні правила накладення адміністративних стягнень.
3. Строки накладення і погашення адміністративних стягнень.

Література: [1; 2; 3, С. 466-530; 4, С. 483-600; 4, С.255-354; 6; 7-8; 69; 79; 85; 86; 97-102].

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до практичного заняття за темою «Адміністративні стягнення та загальні правила їх накладення» розрахований на з'ясування курсантами основних теоретичних підходів щодо визначення сутності та видів адміністративних стягнень; визначення загальних правил та строків накладення адміністративних стягнень.

Практичне заняття проводиться з метою набуття курсантами теоретичних знань щодо видів адміністративних стягнень та отримання практичних навичок їх застосування за вчинення конкретних адміністративних правопорушень відповідно до наведених фактів справ.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Практичне заняття передбачає проведення квізів та вирішення кейсів, під час їх проведення можуть використовуватися ділові ігри, моделювання практичних ситуацій, бінарні заняття за участю практичних працівників Національної поліції України тощо.

1. Загальні правила та строки накладення адміністративних стягнень.

Сформулюйте визначення поняття «адміністративне стягнення» та, спираючись на відповідні статті КУпАП, дайте відповіді на наступні питання:

1. Окресліть основну мету адміністративного стягнення.
2. Визначте види адміністративних стягнень за певними критеріями. Дайте характеристику кожного з видів адміністративних стягнень.
3. Назвіть основні та додаткові адміністративні стягнення.
4. Назвіть адміністративне стягнення, яке застосовується виключно до іноземних громадян і осіб без громадянства.
5. Визначте, які заходи впливу, передбачені ст. 24-1 КУпАП, застосовуються до неповнолітніх.
6. Сформулюйте загальні правила накладення адміністративних стягнень.
7. Визначте правила накладення додаткових адміністративних стягнень.

2. Загальні правила накладення адміністративних стягнень.

1. Визначте загальні правила накладення адміністративних стягнень та окресліть правила накладення адміністративних стягнень при вчиненні кількох правопорушень.

2. Вкажіть, які **фактори** повинен **враховувати** орган (посадова особа), уповноважена розглядати справу про адміністративне правопорушення, при накладенні адміністративного стягнення з метою індивідуалізації відповідальності особи.

3. Визначте строки накладення адміністративного стягнення у вигляді позбавлення спеціального права та права займати певні посади та займатися певними видами діяльності

4. Сформулюйте правило поглинання адміністративних стягнень при вчиненні кількох правопорушень.

5. Порядок вирішення питання про відшкодування шкоди, завданої адміністративним проступком.

6. Виконайте письмові завдання, спираючись на відповідні статті КУпАП та інших нормативно-правових актів України:

Ситуативне завдання №1:

Рішенням Іванівського міськвиконкому «Про запобігання захворюванню домашніх тварин на сказ» було передбачено застосування до громадян-власників, які вчасно не прищепили тварин від сказу, штрафу в розмірі до 5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією тварин чи без такої.

Чи відповідає вимогам закону таке рішення?

Ситуативне завдання №2:

Гр. Строков О.Т. був позбавлений права керування автомобілем на 1 рік за невиконання вимоги працівника поліції про зупинку транспортного засобу. Вважаючи стягнення несправедливим, він звернувся із скаргою до прокурора, в якій зазначив, що є інвалідом праці II-ї групи, а до інвалідів, як пояснив йому знайомий юрист, стягнення у вигляді позбавлення права керування не застосовуються.

Підготуйте проект мотивованої відповіді громадянинові.

Ситуативне завдання № 3.

Громадянина Корнілова за вчинене ним 17 травня 2023 року дрібне хуліганство було притягнуто до адміністративної відповідальності за ст. 173 КУпАП. Для участі у розгляді справи він викликався повістками 18 та 20 травня до відділу Національної поліції, але на розгляд справи не з'являвся без поважних причин.

1. Визначте підвідомчість даної адміністративної справи.

2. Якими повинні бути дії органів Національної поліції у цій ситуації, з посиланням на чинні нормативно-правові акти які порушення допущені.

Ситуативне завдання № 4.

Громадянин Л. був доставлений працівниками патрульної поліції у найближче відділення поліції м. Харкова за появу у громадському місці (в парку ім. Шевченка) у п'яному вигляді. Надалі він пояснив, що відзначав разом з друзями у найближчому кафе своє 18-річчя. В процесі перевірки з'ясувалося, що півроку тому до гр-на Л. було застосовано захід впливу «попередження», за розпивання спиртних напоїв на дитячому майданчику.

1. Дайте юридичну оцінку вказаній ситуації та здійсніть кваліфікацію правопорушення.

2. Визначте, чи присутня в даній ситуації «повторність»?

3. Який вид адміністративного стягнення може бути застосовано до правопорушника?

3. Строки накладення і погашення адміністративних стягнень.

1. Вкажіть мету та порядок обчислення строків адміністративного стягнення.

2. Визначте строки, після закінчення яких виключається накладення адміністративних стягнень. Визначте строк при триваючому правопорушенні.

3. Яким є строк накладення адміністративного стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією.

4. Визначте строки погашення адміністративних стягнень.

III. Порядок проведення заключної частини заняття.

На практичному занятті було розглянуто питання застосування адміністративних стягнень за вчинення адміністративних правопорушень; набуто навички вибору конкретного виду адміністративного стягнення за наведеними фабулами справ про адміністративні правопорушення; змодельована практична ситуація за запропонованими кейсами, досліджено особливості накладення адміністративних стягнень при вчиненні кількох адміністративних правопорушень.

ТЕМА № 12. «ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ».

Практичне заняття: «Загальна характеристика провадження у справах про адміністративні правопорушення».

Навчальна мета заняття: засвоїти поняття адміністративне провадження, стадія адміністративного провадження, докази в справах про адміністративні правопорушення; потерпілий, свідок, захисник, визначити принципи провадження в справах про адміністративні правопорушення; формування у курсантів знань, вмінь та навичок, необхідних для якісного застосування норм діючого адміністративного законодавства під час здійснення провадження у справі про адміністративні правопорушення, складанні адміністративно-процесуальних документів.

Кількість годин – 2 год.

Місце проведення – аудиторія

Навчальні питання:

1. Завдання, принципи та правове регулювання провадження в справах про адміністративні правопорушення.
2. Правовий статус учасників провадження в справах про адміністративні правопорушення.
3. Докази в справі про адміністративне правопорушення, їх джерела та оцінка.
4. Поняття, види та характеристика стадій провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Література: [1; 2, С. 335-480; 3-4; 5, С. 466-530; 6, С. 483-600; 7, С. 255-354; 8; 9-10; 20; 25-27; 34; 36; 38; 54; 57; 59; 99; 101-103].

План проведення заняття:

I. Проведення практичного заняття за темою «Загальна характеристика провадження у справах про адміністративні правопорушення» розраховано на отримання курсантами теоретичних знань та закріплення навичок щодо застосування норм КУпАП при здійсненні провадження в справах про адміністративне правопорушення, розуміння особливостей кожної стадії провадження у справі про адміністративні правопорушення, нормативного їх оформлення.

Лекційне заняття за вказаною темою дозволило курсантам з'ясувати основні юридичні терміни: поняття, принципи провадження в справах про адміністративне правопорушення, його стадії.

Практичне заняття проводиться з метою набуття курсантами вмінь та навичок зі складання процесуальних документів в справах про адміністративні правопорушення на кожній із стадій адміністративного провадження в справах про адміністративні правопорушення, визначення підстав та порядку порушення справи про адміністративні правопорушення, розгляду адміністративної справи, оскарження та виконання винесеної по справі постанови, встановлення підстав застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративне правопорушення.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

Практичне заняття передбачає проведення квізів та вирішення кейсів, під час їх проведення можуть використовуватися ділові ігри, моделювання практичних ситуацій, бінарні заняття за участю практичних працівників Національної поліції України тощо.

1. Завдання, принципи та правове регулювання провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Під час розгляду даного питання необхідно сформулювати завдання та принципи адміністративного провадження, проаналізувати норми КУпАП та дати відповіді на запитання:

1. Дайте визначення поняття «провадження у справах про адміністративне правопорушення».
2. Поясніть, що таке спрощене провадження в справах про адміністративні правопорушення.
3. Спираючись на відповідну статтю КУпАП, визначте основні завдання провадження у справах про адміністративне правопорушення.
4. Дайте характеристику принципів провадження у справах про адміністративне правопорушення.
5. Визначте правове регулювання провадження в справах про адміністративні правопорушення.
6. Назвіть обставини, які виключають провадження в справі про адміністративне правопорушення (ст. 247 КУпАП):

2. Правовий статус учасників провадження в справах про адміністративні правопорушення

Під час розгляду даного питання необхідно визначити систему суб'єктів адміністративної юрисдикції, їх права і обов'язки, а також дати відповіді на запитання:

1. Які органи (посадові особи) уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення?
2. Визначте поняття та види підвідомчості справ про адміністративні правопорушення.
3. Дайте перелік осіб, які беруть участь у провадженні у справах про адміністративні правопорушення, та визначте їх права і обов'язки.
4. Хто такі «законні представники»?

5. Які органи (посадові особи) мають право скласти протоколи про адміністративне правопорушення?

6. Визначте суб'єктів виконання постанови в справах про адміністративні правопорушення?

7. Для закріплення теоретичного матеріалу з питань визначення сутності адміністративної юрисдикції, системи органів адміністративної юрисдикції виконайте письмові завдання за представленими фабулами справ:

Ситуативне завдання №1:

Громадянин Новіков (18 років) розпивав алкогольні напої у міському парку. При цьому, знаходячись у стані алкогольного сп'яніння, нецензурно висловлювався на адресу прохожих, які робили йому зауваження. За викликом небайдужого громадянина Іщенко, наряд патрульної поліції пред'явив вимогу щодо негайного припинення протиправної поведінки, на що гр. Новіков не реагував, більш того, почав образливо висловлюватися на адресу поліцейських.

Проаналізуйте ситуацію і визначте орган (посадові особи), який уповноважений розглядати справу про дане адміністративне правопорушення.

Ситуативне завдання №2.

До поліції телефоном «102» звернувся громадянин Мальований С. про те, що його сусід Курбан на спільній межі садових ділянок вирощує рослину схожу на коноплі. За вказаним зверненням направлено патруль поліції. Під час опитування було встановлено, що гр. Курбан вирощує дану рослину для кормління кролів. Як з'ясувалося, кролів у підозрілого не виявилось.

Поліцейські нарахували 87 кущів рослини які виростили на межі садових ділянок Мальованого та Курбана.

1. Кваліфікуйте дії гр. Курбана. Які кваліфікуючі ознаки даного проступку ви можете назвати?

2. Які органи адміністративної юрисдикції мають право розглядати вказану справу про адміністративне правопорушення і які процесуальні документи мають бути при цьому складені?

3. Докази в справі про адміністративне правопорушення, їх джерела та оцінка.

Під час розгляду даного питання необхідно сформулювати поняття «докази», «доказування», «джерела доказів», «доказування у справі про адміністративне правопорушення» та «оцінювання доказів», а також дати відповіді на запитання, спираючись на норми КУпАП та інших нормативно-правових актів України:

1. Що є доказами в справі про адміністративні правопорушення?

2. Визначте поняття та види джерел доказів, вкажіть особливості їх збирання та фіксації.

3. В чому полягають відмінності речових доказів від документів, та показань технічних приладів й технічних засобів?

4. Назвіть приклади прямих та непрямих доказів у справах про адміністративне правопорушення.

5. Як здійснюється оцінка доказів у справах про адміністративне правопорушення?

6. Дайте характеристику етапів доказування в справах про адміністративне правопорушення.

4.Поняття, види та характеристика стадій провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Під час розгляду даного питання необхідно дати визначення поняття «стадії адміністративного провадження», проаналізувати норми КУпАП та дати відповіді на запитання:

1. Визначте види стадій провадження в справах про адміністративні правопорушення.

2. Визначте обов'язкові та факультативні стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення.

3. Проаналізуйте зміст ст. ст. 259, 260, 261, 262 КУпАП.

4. Спираючись на конкретні статті КУпАП, виконайте письмові завдання:

Ситуативне завдання № 1:

При написанні контрольної роботи курсант Іванов відповів стверджувально на такі питання:

– провадження у справах про адміністративні правопорушення виконує дві групи завдань: юрисдикційне і каральне;

– до стадій провадження у справах про адміністративні правопорушення належать: порушення справи і з'ясування її обставин; розгляд справи про адміністративне правопорушення; опротестування постанови у справі про адміністративне правопорушення; виконання постанови у справі про адміністративне правопорушення;

– принцип рівності знаходить своє відображення в ст. 24 Конституції України і закріплений ст. 248 КУпАП;

– принцип публічності виявляється перш за все в тому, що всі справи про адміністративні правопорушення розглядаються відкрито, за винятком випадків, коли це суперечить інтересам охорони державної таємниці.

Чи правильні відповіді надав курсант Іванов. Якщо ні, дайте правильну відповідь та обґрунтуйте її.

Ситуативне завдання № 2:

Громадянин Кушнір вирішив запалити цигарку на дитячому майданчику біля загальноосвітньої школи № 50 м. Харкова. Під час паління до нього підійшов наряд патрульних поліцейських і повідомив йому про скоєння правопорушення. Під час встановлення обставин справи і особи правопорушника, було виявлено, що гр. Кушніру було 18 років. Патрульні поліцейські склали відносно гр. Кушніра протокол про адміністративне правопорушення за ст. 175 – 1 КУпАП та викликали його батьків.

Який вид провадження має місце у вказаній ситуації? Які стадії провадження в справі про адміністративні правопорушення ви можете назвати?

4.1. Стадія порушення справи про адміністративний проступок та попереднє з'ясування її обставин. Заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Під час розгляду даного питання необхідно проаналізувати норми КУпАП, з'ясувати алгоритм дій уповноваженої особи під час порушення справи про адміністративний проступок, визначити його порядок та підстави.

1. З яких етапів складається стадія порушення справи про адміністративне правопорушення?

2. Що є підставою для порушення адміністративної справи та попереднього з'ясування її обставин?

3. Розкрийте зміст протоколу про адміністративне правопорушення і порядок його складення.

4. Визначте обставини, за яких адміністративна справа не порушується, а порушена справа підлягає закриттю.

5. Спираючись на конкретні статті КУпАП, виконайте письмові завдання:

Ситуативне завдання № 1.

Під час охорони громадського порядку по вул. ім. Богомольця до поліцейських патрульної поліції звернулася гр. Петренко, яка повідомила, що на дитячому майданчику, де граються маленькі діти, перебувають двоє громадян, які розпивають пиво, палять цигарки, виражаються нецензурною лайкою і на зауваження сторонніх громадян не реагують.

1. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

2. Чи мало місце адміністративне правопорушення?

3. Охарактеризуйте алгоритм дій поліцейських, визначте підстави та порядок порушення справи про вказане адміністративне правопорушення.

Ситуативне завдання № 2.

Водій легкового автомобіля гр. Танько спробував виконати обгін з порушенням правил дорожнього руху (включив сигнал обгону, додав швидкості), але побачивши патрульний автомобіль, припинив намір виконати заборонений маневр. Не дивлячись на це, щодо гр. Танько було складено протокол про адміністративне порушення.

1. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

2. Чи мало місце адміністративне правопорушення?

3. Чи законними були дії поліцейських?

Ситуативне завдання №3.

Громадянин Синиця, який брав участь у вуличному поході, голосно викрикував антиурядові гасла, закликав до невиконання вимог представників влади щодо дотримання визначеного маршруту вуличного походу, був затриманий та доставлений до Немишлянського відділу поліції ГУНП в Харківській області. При затриманні вчинив злісну непокору наряду патрульної поліції. У зв'язку з тим, що в приміщенні відділу поліції він відмовився назвати відомості про себе, гр. Синиця перебував там протягом доби. Лише після того, як працівниками чергової частини була встановлена його особа (виявився мешканцем іншого міста), матеріали відносно нього були передані до місцевого суду.

1. Здійснить юридичний аналіз ситуації.

2. Чи мало місце адміністративне правопорушення?

3. Які заходи забезпечення провадження були застосовані поліцейськими?

4. Чи правомірними були дії поліцейських?

4.2. Розгляд адміністративної справи і винесення по ній постанови.

Під час розгляду даного питання необхідно проаналізувати норми КУпАП, з'ясувати порядок розгляду справи про адміністративні правопорушення.

1. З яких етапів складається стадія розгляду справи про адміністративні правопорушення? Вкажіть місце розгляду справи про адміністративне правопорушення.

2. Розкрийте зміст та види постанови по справі про адміністративне правопорушення.

3. Визначте строки розгляду справи про адміністративні правопорушення.

4. Визначте обставини, що підлягають з'ясуванню при розгляді справи про адміністративне правопорушення.

5. У чому особливість розгляду справи про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі?

6. Виконайте письмові завдання за представленими фабулами справ:

Ситуативне завдання № 1.

Громадянин В. під час скандалу в сім'ї вдарив свою дружину по обличчю, а потім сильно штовхнув її, внаслідок чого дружина впала і зламала руку. Дружина В. заяву до органу Національної поліції не подавала, але в лікарні, куди вона звернулася по медичну допомогу, викликали працівників поліції, які керуючись КУпАП склали протокол про адміністративне правопорушення.

1. За якою статтею КУпАП слід кваліфікувати дії В.?

2. Який алгоритм дій працівників поліції у даній ситуації?

Ситуативне завдання №2:

28 серпня 2020 р. о 17 год.00 хв. по вул. 23 Серпня м. Харкова, гр. Косаренко Іван Петрович (15.07.1985 р.н., проживає м. Харків, вул. Бучми, буд.71, кв.15; працює майстром СТО «Автодуш» на вул. Гв. Широнінцев 3 м. Харкова,; 08.03.2020 року накладено штраф за ч.1 ст.178 КУпАП протокол Московського відділу поліції ГУНП у Харківській області, АПН№ 15789), перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, чіплявся до перехожих, вимагав купити в нього канистру з бензином, на їх відмову обзивав нецензурною лайкою. Після цього підняв камінь з землі та розбив вітрину продуктового магазину ТОВ «КУЛІНІЧІ» за адресою вул. 23 Серпня, 3 (директор магазину Кузьменко А.П.).

На вимогу поліцейських патрульної поліції, гр. Косаренко правопорушення не припинив, внаслідок чого до нього було застосовано фізичну силу, затримано та доставлено до Шевченківського ВП ГУНП в Харківській області; проведено огляд особи, речей, що були при ньому та їх вилучення.

Свідками правопорушення стали: 1) гр-н. Максимів Семен Тарасович, 1978 р.н., прож. м. Харків, вул.23 Серпня 47, кв.71.; 2) гр-ка Петрикiна Тетяна Петрівна, 1967 р.н., прож. м. Харків, вул. Шекспіра 74 кв. 5.

Відповідно до представленої фабули, кваліфікуйте дії гр. Косаренка І.П. за нормами КУпАП та дайте мотивовані відповіді на питання:

1) Які діяннiя становлять об'єктивну сторону правопорушення?

2) Які адміністративні стягнення накладаються за вчинення правопорушення?

3) Які процесуальні документи складаються під час документування правопорушення?

4) Яка уповноважена особа має право складати протоколи про адміністративне правопорушення?

5) Презентувати алгоритм дій поліцейського при складанні протоколу про адміністративне правопорушення для навчальної групи.

Ситуативне завдання №3.

Патрульними поліцейськими було затримано громадянина Рябова, який, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, образливо чіплявся до громадян, голосно кричав і нецензурно лаявся. Працівники поліції склали на громадянина Рябова протокол про вчинення адміністративного правопорушення за ст. 173 КУпАП. З метою забезпечення своєчасного і правильного розгляду справи та виконання постанови по справі про адміністративне правопорушення, патрульні доставили громадянина Рябова до приміщення органу поліції.

Чи мало місце у вказаній ситуації адміністративне правопорушення, якщо так, то які заходи забезпечення провадження по справі про адміністративне правопорушення були застосовані поліцейськими? Чи законними були їх дії?

Ситуативне завдання № 4.

Громадянина Кружкова за вчинене ним 17 квітня 2021 року дрібне хуліганство було притягнуто до адміністративної відповідальності за ст. 173 КУпАП. Для участі у розгляді справи органами Національної поліції він викликався повістками 18 та 20 квітня, але на розгляд справи не з'явився без поважних причин.

Визначте підвідомчість справи. Якими повинні бути дії органів Національної поліції у цій ситуації, які порушення допущено? Відповідь обґрунтуйте з посиланням на чинні нормативно-правові акти.

Ситуативне завдання № 5.

Чи може контролер-ревізор здійснювати доставлення порушника, адміністративне затримання за вчинення адміністративного проступку, передбаченого ст. 135 КУпАП? Чим відрізняється доставлення порушника від адміністративного затримання?

4.3. Оскарження винесеної по справі постанови і перегляд справи.

1. Визначте суб'єктів оскарження постанови про накладення адміністративних стягнень.

2. Набрання постановою чинності.

3. Строки подання скарги на винесену постанову по справі про адміністративне правопорушення.

4. Визначте порядок розгляду скарги на винесену постанову по справі про адміністративне правопорушення.

5. Які рішення приймає орган (посадова особа) при розгляді скарги на постанову по справі про адміністративне правопорушення?

4.4. Виконання постанови про накладення адміністративних стягнень.

1. Визначте загальні правила виконання постанов про накладення адміністративних стягнень.
2. Визначте строки виконання постанови по справі про адміністративні правопорушення.
3. Особливості виконання постанов про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу.
4. Визначте особливості та суб'єкта виконання постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту.
5. Визначте суб'єкта виконання постанови про застосування адміністративного стягнення у вигляді громадських робіт.
6. Спираючись на конкретні статті КУпАП, вирішіть письмові завдання:

Ситуативне завдання № 1.

За розпивання спиртних напоїв у громадському місці громадянин Петров А.В. 1 червня 2023 року був притягнутий до адміністративної відповідальності за статтею 178 КУпАП. Начальником органу Національної поліції на правопорушника було накладено штраф. Не сплативши штраф, гр. Плетньов А.В. поїхав у відрядження на два місяці. 15 серпня дільничний офіцер поліції, побачивши Плетньова А.В. за місцем мешкання, став вимагати сплатити його штраф.

Оцініть правомірність вимог працівника поліції? Який алгоритм дій поліцейського під час порушення провадження у вказаній справі?

Ситуативне завдання №2.

Патрульними поліції було затримано гр. К, на вигляд 17-18 років, який курил сигарети «Прима» в центрі міста, сидячи на сходах біля фонтану. Документів, що встановлюють особу, він не мав. На вимогу поліцейського припинити правопорушення не реагував, заявив, що має 18 років і тому має повне право палити. Під час документування було встановлено, що гр. К. ще не виповнилось 16 років.

2. Який алгоритм розгляду справи про адміністративне правопорушення мають застосувати патрульні поліцейські?

3. Які процесуальні документи повинні скласти патрульні у вказаній ситуації?

ІІІ. Порядок проведення заключної частини заняття.

На практичному занятті було розглянуто стадії провадження у справі про адміністративні правопорушення, змодульовано практичні ситуації за запропонованими кейсами, встановлено алгоритм складання протоколу про адміністративне правопорушення та його зміст, підстави та порядок оформлення постанови по справі про адміністративне правопорушення, відпрацьовано навички кваліфікації адміністративного правопорушення.

ТЕМА № 13. «ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР»

Семінарське заняття: «Загальні засади адміністративних процедур».

Навчальна мета заняття: засвоїти поняття адміністративних процедур, адміністративно-процедурних відносин; визначити види адміністративних процедур; охарактеризувати принципи адміністративних процедур.

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття, принципи та види адміністративних процедур.
2. Стадії адміністративних процедур (проваджень).
3. Окремі адміністративні процедури (провадження).

Методичні вказівки:

1. Сформулюйте визначення понять: «адміністративна процедура», «адміністративний процес», «адміністративна процедура», «адміністративно-процедурні норми», «адміністративний орган», «звернення громадян», «заява», «скарга», «пропозиція».

2. Окресліть характерні риси адміністративних процедур.

3. Визначте види адміністративних процедур.

4. Дайте характеристику принципів адміністративних процедур.

5. Окресліть систему адміністративно-процедурного права. Адміністративно-процедурні відносини. Адміністративно-процедурні норми.

6. Визначте методи адміністративно-процедурного права.

7. Визначте суб'єктів адміністративної процедури. Окресліть учасників адміністративного провадження, їх права та обов'язки.

8. Які існують адміністративно-юрисдикційні провадження?

9. Дайте детальну характеристику стадій адміністративних процедур.

10. Визначте правові засади та порядок здійснення дисциплінарного провадження.

Дайте поняття «дисциплінарного проступку» та які види дисциплінарних стягнень передбачені за порушення дисципліни і законності?

11. Визначте особливості порядку провадження зі звернень громадян.

Вирішить практичне завдання, спираючись на норми відповідних законів:

Ситуативне завдання № 1.

Громадянин К. звернувся до управління захисту прав споживачів із скаргою на дії працівників торгівлі, які відмовили йому в наданні інформації про якість продуктів харчування, які він хотів придбати.

Через 20 днів К., не одержавши інформації про стан розгляду його скарги, прийшов до управління захисту прав споживачів і поцікавився, що зроблено по його скарзі. В приймальні він одержав відповідь, що перевірка скарги завершена і через 3 дні по ній буде прийнято рішення. К. попросив надати йому матеріали перевірки для ознайомлення і виявив бажання бути присутнім під час розгляду його скарги. Але в цьому проханні йому було відмовлено, посилаючись на те, що таких прав він не має, а про результати розгляду буде повідомлено письмово.

1. Дайте юридичну оцінку вказаній ситуації.

2. Назвіть права громадян при розгляді заяви чи скарги.

12. Сформулюйте відповіді на додаткові запитання:

- види звернень громадян;
- які вимоги ставляться до звернень громадян?;
- які існують звернення громадян в залежності від форми викладення?;
- які існують звернення громадян залежно від суб'єктів їх подання?;
- які гарантії права громадян на звернення;
- особливості розгляду електронної петиції;
- особливості розгляду скарг на дії чи рішення органу державної влади;
- визначте права громадянина при розгляді заяви чи скарги;
- визначте обов'язки органів та посадових осіб щодо розгляду заяв чи скарг громадян;
- окресліть строки розгляду звернень громадян.

13. Проаналізуйте зміст ст. ст. 218, 219 КУпАП.

Виконайте письмові завдання щодо визначення підвідомчості справ про адміністративні правопорушення адміністративним комісіям:

Ситуація №1:

Під час прогулянки у дворі багатоповерхівки собака гр-на Грищенка розірвав куртку гр-ки Ветрової, вартістю 1200 грн.

Кваліфікуйте діяння Грищенка, визначте органи (посадових осіб), уповноважених розглядати зазначене адміністративного правопорушення.

Ситуація №2:

Чи може контролер-ревізор здійснювати доставлення порушника, адміністративне затримання за вчинення адміністративного проступку, передбаченого ст. 135 КУпАП? Чим відрізняється доставляння порушника від адміністративного затримання?

14. Проаналізуйте зміст ст. ст. 259, 260, 261, 262 КУпАП.

15. Дайте характеристику провадження з надання адміністративних послуг. Відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги» визначте поняття та види адміністративних послуг.

Окресліть учасників відносин щодо надання адміністративних послуг. Які вимоги щодо якості надання адміністративних послуг.

16. Підготуйте цільові виступи за темами:

1. Загальнотеоретичні підходи до розуміння юридичних процедур.
2. Публічне управління та адміністративні процедури.
3. Особливості провадження зі звернень громадян.
4. Правові засади та порядок надання адміністративних послуг органами державної влади.

Література: [1; 2, С. 445-687; 3-4; 5, С. 289-326, С. 507-640; 6-7; 8, С. 101-347; 9-10; 25-27; 29; 32; 42; 59; 84; 90].

ТЕМА № 14. «КОНТРОЛЬ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ»

Семінарське заняття: «Контроль в публічному управлінні».

Навчальна мета заняття: засвоїти поняття контролю, його значення в публічному управлінні; визначити види контролю в публічному управлінні.

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття, сутність та ознаки контролю.
2. Види контролю та принципи його здійснення.
3. Система органів державного контролю.
4. Стадії контрольно-наглядового провадження

Методичні вказівки:

1. Сформулюйте визначення понять: «контроль», «державний контроль», «громадський контроль», «адміністративний нагляд», «фінансовий контроль», «аудит», «перевірка», «інспектування».

2. Визначте особливості контролю в публічному управлінні. В чому полягають відмінності контролю від нагляду в публічному управлінні?

4. Дайте характеристику видів контролю в публічному управлінні залежно від кваліфікаційних ознак.

5. Визначте особливості внутрішнього контролю в публічному управлінні.

6. Що собою представляє вибіркового контроль?

7. Дайте детальну характеристику основних принципів контролю в публічному управлінні.

8. Визначте систему органів державного контролю.

9. Визначте особливості здійснення контролю з боку органів місцевого самоврядування в публічному управлінні.

10. Назвіть контрольні повноваження органів місцевого самоврядування.

11. Визначте правові засади та значення здійснення громадського контролю в публічному управлінні. дисциплінарного провадження.

12. Сформулюйте відповіді на додаткові запитання:

- дайте поняття «публічної інформації»;
- яка інформація може бути оприлюднена відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації»;
- визначте права представників засобів масової інформації при здійсненні контролю у сфері публічного адміністрування.

13. Визначте стадії контрольно-наглядового провадження та дайте детальну характеристику кожної з них.

14. Підготуйте цільові виступи за темами:

1. Поняття та особливості громадського контролю в публічному управлінні.
2. Теоретико-правова характеристика контролю і нагляду в публічному управлінні.

Література: [1; 2, С. 303-518; 3-4; 5, С. 261-288; 6, С. 343-393; 7-8; 9, С. 97-133; 20; 42; 51; 57; 63; 76; 98-101].

ТЕМА № 15: «ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБЛИВОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА»

Семінарське заняття: «Загальна характеристика Особливого адміністративного права»

Навчальна мета заняття: визначити й засвоїти поняття Особливого адміністративного права та загальні засади побудови його структури; засвоїти види підгалузей Особливого адміністративного права; охарактеризувати основні положення сучасного поліцейського права.

Кількість годин – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття Особливого адміністративного права та загальні засади побудови його структури.
2. Види підгалузей Особливого адміністративного права.
3. Основні положення сучасного поліцейського права.

Методичні вказівки:

1. **Сформулюйте поняття** Особливого адміністративного права, виділіть закономірності його побудови.
2. Визначте відмінності між поняттями «Особлива частина адміністративного права» і «Особливе адміністративне право».
3. Вкажіть загальні засади побудови структури Особливого адміністративного права.
4. Назвіть види підгалузей Особливого адміністративного права. Визначте адміністративно-правові підгалузі у сфері економіки, у соціально-культурній сфері та у сфері адміністративно-політичної діяльності.
5. Визначте мету та завдання поліцейської діяльності.
6. Сформулюйте поняття сучасного поліцейського права.
7. Окресліть предмет та систему сучасного поліцейського права.
8. Дайте характеристику функцій та принципів поліцейського права.
9. **Визначте види суб'єктів поліцейської діяльності.**
10. Охарактеризуйте форми та методи поліцейської діяльності.
11. **Підготуйте цільові виступи за темами:**
  1. Виникнення та розвиток поліцейського права.
  2. Види та правовий статус суб'єктів поліцейської діяльності.

Література: [3-4; 5, С. 530-640; 6, С. 570-610; 7-8; 9-12; 23; 24; 28; 38; 41; 44; 49; 52; 54; 57; 59; 99].

3. Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні та навчальні ресурси в Інтернеті

Основна література:

1. [Адміністративне право України. Загальна частина у схемах : навч. посіб. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; \[О. В. Брусакова, Д. В. Швець та ін.\]. Харків : ХНУВС, 2019. 236 с.](#)
2. [Адміністративне право : навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / \[Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, В. В. Зуй та ін.\]. Вид. 6-те, допов. та перероб. З опорою на законодавство станом на 1 квіт. 2021 р. – Харків : Право, 2021. 196 с.](#)
3. [Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко та ін.; за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання четверте. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 656 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7874/%D0%90%D0%B4D0>](#)
4. [Адміністративне право України \(загальна частина\) : навч. посіб. / \[Остапенко О. І. Ковалів М. В., Єсімов С. С. та ін.\]. \[Вид. 2-е, доп.\] Львів : СПОЛОМ, 2021. 616 с.](#)
5. [Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України. Підручник. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С.М. Гусарова ; \[Гусаров С.М., Салманова О.Ю., Комзюк А.Т. та ін.\]. Харків, 2020. 512 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9887>](#)
6. [Правове регулювання адміністративних послуг \(у схемах\) : навч. посіб. / МВС П68 України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. В. Сокурєнка ; \[О. В. Брусакова, К. О. Крут, І. В. Панова та ін.\]. Харків : ХНУВС, 2021. 120 с.](#)

Додаткова література:

7. Курс адміністративного права України: підручник / за ред. О. В. Кузьменко. 3-тє вид., допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 904 с.
8. Адміністративне право : підручник / Ю.П. Битяк (кер. авт. кол.), І.М. Балакарьєва, І.В. Бойко та ін. ; за заг. ред. Ю.П. Битяка. Харків : Право, 2020. 392 с.
9. Бородин І.Л. Адміністративне право України : підручник; Нац. авіац. ун-т. Київ : Правова єдність: Алерта, 2019. 548 с.
10. Мельник Р.С. Адміністративне право України (у схемах та коментарях) : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер: Буква Закону, 2018. 343 с.
11. Адміністративна відповідальність та провадження в справах про адміністративні правопорушення : навч. посіб. / О.В. Кузьменко, М.В. Плугатир, І.Д. Пастух та ін. Київ : Центр учб. літ., 2016. 387 с.
12. Адміністративна відповідальність : курс лекцій / В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, І.Д. Пастух та ін. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 567 с.
13. [Нагаєв В.М. Публічне адміністрування: електронний навчальний посібник. Х.: ХНАУ, 2018. 278 с. URL: \[https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/4925/1/NP_Public%20administration_2019.PDF\]\(https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/4925/1/NP_Public%20administration_2019.PDF\)](#)
14. Бакуменко В. Д., Бондар І.С., Горник В. Г., Шпачук В. В. [Особливості публічного управління та адміністрування : Навчальний посібник. К. : КНУКіМ, 2016. 167 с.](#)

15. Вітвіцький, С.С. Адміністративне право та процес : навч. посіб. / С.С. Вітвіцький, Т.В. Хайлова, О.М. Пересада; Донец. держ. ун-т внутр. справ. Одеса : ВД "Гельветика", 2022. 400 с.
16. Адміністративний процес : навч. посіб. / [Салманова О. Ю., Комзюк А. Т., Гусаров С. М. та ін.] ; за заг. ред. О. Ю. Салманової, А. Т. Комзюка. Харків : ХНУВС, 2022. 412 с.
17. Ківалов С. В. Адміністративне право: навчально-методичний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання) / С. В. Ківалова, Л. Р. Біла-Тіунова, Т. І. Білоус-Осінь. Одеса : Фенікс, 2019. 136 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/12119>.
18. Administrative law of Ukraine for foreigners: Popular science publication / Valentyn Halunko (ed.) and others. Odessa : Publishing House «Helvetica», 2021. 88 с. (*Адміністративне право України для іноземців: Науково-популярне видання / Валентин Галуцько (ред.) та ін. Одеса: Видавництво «Гельветика», 2021. 88 с.*)
19. Національна поліція України. Організаційно-правове забезпечення діяльності. / С. Петков, І. Іванов, М. Лошицький та ін., Київ: Центр навчальної літератури, 2023. 360 с.
20. Національна поліція України в умовах воєнного стану. Настільна книга поліцейського. / Під заг. ред. Копотуна І. М. Київ. ВД «Професіонал», 2022. 508 с.
21. Науково-практичний коментар до Закону України «Про місцеве самоврядування України» / За заг. ред. Чижмарь К.І. Київ.: Видавничий дім «Професіонал», 2020. 400 с.
22. Науково-практичний коментар Кодексу про адміністративні правопорушення. Станом на 3 лютого 2021 р. / За заг. ред. Журавльова Д.В. Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2021. 816 с.
23. Науково-практичний коментар Закону України «Про Національну поліцію» / Кол. авт.; кер. авт. кол. д.ю.н., доц. Т.П. Мінка. Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 480 с.
24. Дисциплінарний статут Національної поліції України : науково-практичний коментар / За заг. ред. доктора юридичних наук, професора Сокурєнка В.В. Х.: Майдан, 2019. 254 с.
25. Гусаров С.М. Правозастосовна діяльність в Україні : монографія / С.М. Гучаров. Харків : Золота миля, 2015. 416 с.
26. Актуальні проблеми адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України: монографія / Гусаров С. М., Салманова О. Ю., Комзюк А. Т., Музичук О. М., Казанчук І. Д. / Міністерство внутрішніх справ України. Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків : Факт, 2022. 452 с.
27. Салманова О.Ю. Правові акти в управлінській діяльності Національної поліції України : монографія. Харків : Панов, 2016. 259 с.
28. Панасюк О.В. Адміністративно-деліктне право України: теоретичні питання розвитку та реформування: монографія. Харків: ФОП Панов, 2020. 549 с.
29. [Місьцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: колективна монографія / Кол. авт.; за заг. ред. Р. М. Плюща. К.: РІДНА МОВА. 2016. 744 с.](#)
30. Карабін Т.О. Розподіл повноважень публічної адміністрації: Монографія. Ужгород: Гражда, 2016. 220 с.
31. Легеза Є. О. Теорія публічних послуг : адміністративно-правова складова : монографія. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2016. 452 с.

32. Маркіян Сидор. Адміністративно-правові аспекти взаємодії місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування: монографія ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів : Ліга Прес, 2016. 191 с.
33. Законодавче забезпечення правоохоронної діяльності : навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Сокурєнка. Харків : Стильна типографія, 2017. 1164 с. – (до 100-річчя підготовки охоронців правопорядку у Харкові).
34. Туркова О.К. Правова природа процедур надання адміністративних послуг в Україні : дис. канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків:, 2017. 238 с.
35. Яременко А.О. Збірник ситуаційних задач зі службової діяльності та алгоритми дій працівників поліції щодо їх вирішення : навч. посіб. для курсантів, слухачів закл. вищ. освіти МВС України і правоохоронців органів та підрозділів НП України. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 231 с.
36. Гусаров С.М. Сучасні законодавчі ініціативи удосконалення нормативно-правового забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні. / *Moderní aspekty vědy: XIV. Díl mezinárodní kolektivní monografie. Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. 2021. Str. 269-277.*
37. Салманова О. Ю. Проблеми розмежування сфер регулятивного впливу нормативно-правових актів МВС України та Національної поліції України. *Moderní aspekty vědy: XII. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. 2021. Str. 833-847.*
38. Комзюк А.Т. Проблеми визначення і врегулювання основних положень провадження в справах про адміністративні проступки. *Moderní aspekty vědy: XII. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. 2021. Str. 278. (ODDÍL 8. PRÁVO. P. 271-285)*
39. Гусаров С.М. Можливості впровадження в Україні ефективних сучасних зарубіжних моделей організації та діяльності органів поліції. *Police activity in Ukraine and European countries: modern standards and unification options (Поліцейська діяльність в Україні та в європейських країнах: сучасні стандарти та можливості для їх уніфікації): Collective monograph. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2021. P. 32-56.*
40. Gusarov Sergiy. Certain aspects of state service reform. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine. Vol. 27. № 1, 2020. Pp. 14-25. URL: <http://visnyk.kh.ua/uk/article/okremi-aspekti-reformuvannya-derzhavnoyi-sluzhbi>* (Окремі аспекти реформування державної служби).
41. Казанчук І.Д. Сутність та значення методу переконання в сфері адміністративно-правової охорони навколишнього природного середовища в Україні. *Multidisciplinární mezinárodní vědecký magazín «Věda a perspektivy».* Praha, České republika. № 1 (20). 2023. С. 122-134.
42. Казанчук І. Д. Правова характеристика принципів діяльності Національної поліції України та проблеми їх дотримання в сфері забезпечення публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану. *Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Право»): журнал. № 3(9). 2023. С. 319-332.*
43. Gusarov, S.M. Certain aspects of state service reform (2020) *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 27 (1), pp. 14-25. DOI: [https://doi.org/10.37635/jnalsu.27\(1\).2020.14-2](https://doi.org/10.37635/jnalsu.27(1).2020.14-2). Q4 (Окремі аспекти реформування державної служби).
44. Yevdokimenko S., Inshyn M., Salmanova O., & Polstyanoy A. Organizational and

Legal Principles of Ensuring Academic Autonomy of Higher Educational Institutions. *AMAZONIA INVESTIGA* (2020). Volume 9. Issue 32 / August 2020. P.55-60. Web of Science: DOI: <http://dx.doi.org/10.34069/AI/2020.32.08.6> (Організаційно-правові засади забезпечення академічної автономії вищих навчальних закладів).

45. Valentyn Halunko, Nataliia Varenia, Sergiy Gusarov, Iryna Berezovska, Oleksander Griza. State regulation over operations with military goods as an protection element of a state national security. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. (2020). Volume 23. Special Issue 1. P. 87-91. Q2. (Державне регулювання операцій з товарами військового призначення як елемент захисту національної безпеки держави).

46. Bezpalova, O., Dzhaferova, M., Volkovych, O., Rudoi, K., Minchenko, O. Police competence as a subject of countering and combating illicit drug trafficking. (2020). *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 23 (4), pp. 1-6. Q2. (Компетенція поліції як суб'єкт протидії та боротьби з незаконним обігом наркотиків).

47. Salmanova, O., Popovich, E., Nikitin, A., Tesliuk, I. Administrative and Legal Principles of the Digitization of Public relations. *AMAZONIA INVESTIGA*. (2020). Vol. 9. Núm. 25: 418 - 422/ enero 2020. (Web of Science: 000507401400047). (Адміністративно-правові принципи оцифрування суспільних відносин).

48. Komziuk, A., Salmanova, O., Salmanov, O. Responsibility for Administrative and Criminal Offenses in the Field of Use of Airspace of Ukraine (2022). *Lecture Notes in Networks and Systems*, 367 LNNS, pp. 649-663. Web of Science: DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-94259-5_54. (Відповідальність за адміністративні та кримінальні правопорушення у сфері використання повітряного простору України).

49. Popova, S., Popova, L., Kazanchuk, I., Bandurka, I., Kyrieieva, I. The role of local self-government bodies in prospective areas of regional development [El papel de los Órganos de autogobierno local en las Áreas de desarrollo regional] (2021). *Estudios de Economía Aplicada*, 39 (7). pp. 1-11. DOI: <https://doi.org/10.25115/eea.v39i7.5000>. Q4. (Роль органів місцевого самоврядування в перспективних напрямках регіонального розвитку).

50. Sergiy Mykolaiovych Gusarov, Olha Zolotar, Marina Belanuk, Liudmyla Viktorivna Svyrydova. Legal Principles of Opposition to Separatism in the Modern State. *Amazonia investiga* (2020). Vol. 9. Núm. 29. P. 29-36. Web of Science: DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2020.29.05>. (Правові засади протидії сепаратизму в сучасній державі).

51. Halyna Shaulska, Iryna Kazanchuk, Hrygorii Bukanov. Legal and regulatory fundamentals of interaction of civil society and government authorities in the system of public administration. (*Нормативно-правові основи взаємодії громадянського суспільства та органів державної влади в системі публічного управління*). *JOURNAL OF LAW AND POLITICAL SCIENCES*. VOL. (37). THIRTEENTH YEAR–ISSUE (2) APRIL. 2023 P. 354-378. URL: <http://journal-law.com/> (Web of Science).

Нормативно-правові акти:

52. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. (в ред. від 01.01.2020). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України «Законодавство України»*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

53. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 № 3166-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. №38. Ст. 385. (в ред. від 22.06.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>

54. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 13. ст.222. (в ред. від 31.03.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>
55. Про запобігання корупції: закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Голос України* від 25.10.2014. 2014. № 206. (в ред. від 28.05.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
56. Про адміністративні послуги: Закон України 06.09.2012 № 5203-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 32. стр. 1705. ст.409. (в ред. від 31.03.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>
57. Про інформацію: Закон України: від 2.10.1992 № 2657-XII. (в ред. від 27.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
58. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. (в ред. від 31.03.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
59. Про звернення громадян: закон України від 02.10.1996 № 393/96. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст. 256. (в ред. від 31.03.2023). URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>
60. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 28. Ст. 250. (в ред. від 09.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
61. Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 21.11.2002 №228-IV. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-15>
62. Про місцеві державні адміністрації : Закон України : від 09.04.1999 № 586-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 20-21. Ст. 3190. (в ред. від 27.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
63. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 №280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. ст.170 (в ред. від 09.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
64. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 4. Ст. 43. (в ред. від 28.05.2023) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19/>
65. Про громадські об'єднання : закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 1. Ст. 1. (в ред. від 27.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
66. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07.06.2001 № 2493-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 33. ст. 175 (в ред. від 01.08.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>
67. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17.06.2014 №1508-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 34. Ст. 1167. (в ред. від 04.04.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>
68. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. №13. Ст.91. (в ред. від 14.05.2020). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
69. Про військово-цивільні адміністрації: Закон України від 03.02.2015 № 141-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 13. ст.87. (в ред. від 09.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/141-19#Text>

70. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. стор. 1970, стаття 379. (в ред. від 02.08.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
71. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X (в ред. від 15.04.2023). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України* «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
72. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35–36, 37. Ст. 446. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
73. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 29. ст.233. (в ред. від 31.03.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text>
74. Про дорожній рух: Закон України від 30.06.1993 № 3353-XII. (в ред. від 01.06.2022). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>.
75. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31, ст.545. в ред. від 15.04.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
76. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону :закон України від 22.06.2000 № 1835-III. *Офіційний вісник України*. 2000. № 30. Ст. 1248. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14#Text>
77. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 260. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
78. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень : Закон України від 05.06.2012 *Офіційний вісник України*. 2012. № 49. Ст. 1919. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/4901-17>
79. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012. *Офіційний вісник України*. 2012. № 62. Ст. 2509. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
80. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. Ст. 577. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>
81. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 30. ст.542. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>
82. Про судовий збір : Закон України від 08.07.2011. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. №14. Ст. 87. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>
83. Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення: Закон України від 22.09.2005 № 2899-IV. (в ред. від 11.07.2023). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2899-15>
84. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки: Указ Президента України від 27.09.2021 № 487/202. *Урядовий кур'єр* від 29.09.2021. № 188. / *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021/card6#Public>.

85. Про Національну стратегію у сфері прав людини : Указ Президента України від 24.03.2021 № 119/2021. *Урядовий кур'єр* від 26.03.2021. № 58. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#n13>.

86. Про утворення військових адміністрацій : Указ Президента України від 24.02.2022 № 68/2022. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2022#Text>

87. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України «Законодавство України»*. (в ред. від 11.04.2023). База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/878-2015>

88. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877. (в ред. від 18.05.2023). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України «Законодавство України»*. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248607704>

89. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 228. *Офіційний вісник України* від 15.07.2014. № 54. стор. 88. стаття 1455. (в ред. від 27.06.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF>

90. Про внесення змін до Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2021 № 258. *Офіційний вісник України* від 09.04.2021. № 27. стор. 168. стаття 1464 / *Веб-сайт Верховної Ради України «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/258-2021-%D0%BF#Text>

91. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 № 649-р. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-p#Text>

92. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p#Text>

93. Про схвалення Концепції оптимізації системи центральних органів виконавчої влади: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1013-р. *Урядовий кур'єр* від 20.01.2018. № 14 (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1013-2017-%D1%80>

94. Про затвердження Порядку здійснення дисциплінарного провадження: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 № 1039. *Урядовий кур'єр* від 18.12.2019. № 243. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1039-2019-%D0%BF>

95. Про затвердження Положення про дозвільну систему: постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 576. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-92-%D0%BF#Text>

96. Про функціонування системи фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі: постанова Кабінету Міністрів від 10.11.2017 № 833. (в ред. від 19.04.2022). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/833-2017-%D0%BF>.

97. Про затвердження Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.05.2000 № 770. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-%D0%BF>

98. Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 01.08.2000. № 188. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0512-00>

99. Про затвердження Інструкції про примусове повернення і примусове видворення з України іноземців та осіб без громадянства: Наказ МВС України, Адміністрації державної прикордонної служби України, СБ України від 23.04.2012. № 353/271/150. (в ред. від 11.07.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0806-12>

100. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: Наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. (в ред. від 24.09.2021). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>.

101. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: Наказ МВС України від 08.02.2019 № 100. (в ред. від 15.04.2022). *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text>

102. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі: наказ МВС України від 13.01.2020 № 13. *Офіційний вісник України* від 14.02.2020. № 12, стор. 235, стаття 511.

103. Про затвердження Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису: наказ МВС України від 18.12.2018 № 1026. *Офіційний вісник України*. 2019. № 11. Ст. 378.

104. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про застосування поліцейського піклування: наказ МВС України від 12.10.2020 № 724. *Офіційний вісник України*. 2020. № 97. Ст. 3161.

105. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: наказ МВС України від 21.08.1998 № 622. (в ред. від 07.05.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text>

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Офіційний сайт Верховної Ради України – <https://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України – <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Судова влада України – <https://court.gov.ua/>
4. Офіційне Інтернет-представництво Президента України – <http://www.president.gov.ua>
5. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України «Урядовий портал» – <http://www.kmu.gov.ua/>
6. Офіційний веб-сайт Національного агентства України з питань державної

служби – <http://www.nads.gov.ua>.

7. Міністерство внутрішніх справ України (офіційний веб-сайт). URL: (<https://mvs.gov.ua/>)

8. Національна поліція України (офіційний веб-сайт). URL: <https://www.npu.gov.ua/>

9. Офіційний веб-сайт European Group of Public Administration (EGPA). – <http://www.iias-iisa.org/egpa/>

10. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua/>

11. Наукова бібліотека Харківського національного університету внутрішніх справ – <https://lib.univd.edu.ua/>

12. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленко – <http://korolenko.kharkov.com/>